

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis Et Breviarii Romani

In quibus origo cuiusque Ritus, Causæ historicæ, vel mysticæ, ex maiorum ingenio, Theoria, Praxis, Obligatio, & exquisitus Vsus, additis opportunè Decretis omnibus S. Rituum Congregationis, quàm breuißimiè explicantur

Gavanti, Bartolommeo

Antverpiæ, 1634

Sectio Octava. De Communi Sanctorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40244

Semidup. apud Dur. *lib. 7. cap. 1.* Duplex apud Radulph. cit. rursus Semidup. in Breu. editis 1521. & 1550. Duplex tandem à Pio V. qui, retentis Oratione & Lectionibus 2. & 3. Noct. antiquum Officium proprium integrum ablegauit. Dicitur Æcatherina in antiquo Codice citato à Baronio in *Martyrologio.*

26. Petri Alexandrini. In eius Festo S. Athanasius puer, puerilibus lusibus seria prænuntiasse scribitur à Ruffino *lib. 1. Histor. cap. 14.* Habetur Festum in Missalibus Vatic. *vol. 4743. & 4771.* & in edito Venet. 1505. non ante: in Breuiar. tamen 1550. non extat; ergo restitutum est à Pio V. qui & Simplici ritu celebrari Festum iussit.

Obijt ille tamen pridie huius diei, ex Galefin. in *Martyrologio.* Et hæc de Proprio Sanctorum.

Addam duo pro declaratione prædictorum. Alterum est, quòd nomine *Officij Missæ* intelligimus Introitum, Graduale, Offertorium, Communionem: & in Horis Canonicis pro *Officio*, Orationem conformem Missæ, tum Antiphonas, Responsorialia, & Lectiones. Alterum est, quòd Manuelem sæpius citauimus *tit. de Ferys*; non quòd ipse indixerit Festa, sed Feras in Festis, & eum tamquam testem Festorum apud Græcos obseruatorum attulimus in medium. Floruit autem anno 1180. & sequenti obiit.

SECTIO OCTAUA.

De Communi Sanctorum.

COMMUNE Sanctorum continet ea quæ ad Horas Canonicas sunt necessaria, quando in eorum Festis non habentur propria, nimirum Hymnos, Antiphonas, Psalmos, & huiusmodi. Potissimum autem deseruit ijs Sanctorum Festis, qui de numero Apostolorum sunt, Martyrum; Confessorum, Virginum, non Virginum, item Patronorum, seu Titularium; item Dedicationis Ecclesiæ, & frequenti Officio, quod vocatur S. Mariæ in Sabbato. Sed in genere occurrit quæstio de Communi. Quo die celebrandum erit Festum illius Sancti, de quo nescitur dies obitus, neque translationis, neque insignis manifestationis, & eiusmodi; & tamen alijs de

de causis celebrari debet eius Festum cum Maiorum consensu? Antiquiores celebrabant illius Festum in die, quo in Martyrologio Festum alterius Sancti eiusdem nominis occurrebat; quod notauit Baronius in *Martyrologio die 12. Februarij sub littera E.* vbi trium Modestorum fit mentio. Et hic quidem ritus placet, nisi vbi timetur error in populis, qui credant eum, quem colunt, esse eundem qui in Calendario Romano descriptus est: quod non sine graui peccato fit hodie alicubi, vt audio, suadentibus tale quid ijsdem de Clero, vt fiat concursus ad eorum Ecclesiam vbi requiescit corpus Sancti eiusdem nominis. quo casu, tutius esset celebrari Festum illius alio die, puta translationis, vel proximiori. Inuigilent autem Episcopi, ad quos attinet sacras approbare Reliquias, ne inducatur hic abusus, neve inductus toleretur. Quæ verò ad Commune Sanctorum attinent, ad sex Capita reuocari possunt.

SECTIONIS OCTAVÆ CAPITA VI.

1. De Communi Apostolorum.
2. De Communi Martyrum.
3. De Communi Confessorum.

4. De Communi Virginū & non Virginū.
5. De Communi Dedicacionis Ecclesie.
6. De Officio beate Mariae in Sabbato.

De Communi Apostolorum.

CAPIT I.

1. **A**postolis & Euangelistis communia sunt omnia, exceptis Oratione Lectionibusque trium Nocturnorum; vt videre est in Breuiarijs antiquissimis M. S. Neque dubito, Euangelistas comprehendi nomine Apostolorum à S. Clemen. lib. 8. *Constit. cap. 39.* vbi de Festis Apostolorum agit.

2. De Hyinnis & eorum auctori-

bus diximus *Sect. 5. cap. 6.* Antiphonæ & Psalmi congruunt Apostolico muneris & dignitati. In quibus illud certè est singulare (non in alijs Sanctorum Communibus) quòd nouem Psalmi Nocturnorum desumpti sunt, ordine Psalterij, ex Nocturnis integræ Hebdomadæ; primus è *Dominicali Nocturno tertio*, tempus gratiæ significantes; secundus è *Feria secunda*; tertius & quartus è *Feria tertia*, in qua creauit Deus maria, & ornauit terram, loca propria iurisdictionis Apostolicæ; quin-

quintus & sextus è *Feria quarta*, in qua produxit Deus luminaria mundi, Apostolicæ dignitatis indicia; sed hæc *Feria* dicata est Apostolis, vt diximus in primo Tomo pagina 295. septimus è *Feria 5.* octauus è *Feria 6.* nonus è *Sabbato*: ita vt vnaquæque dies tanto muneris & dignitati meritò plaudat, & collatur; & multò magis *Feria tertia & quarta*, ob prædictas causas. Lectiones ritè congruunt & Responsoria, vt patet. Quòd si dicas, numerum pluralem in hoc Officio adhibitum sapiùs, non conuenire Festo vnus tantum Apostoli; scito, quòd principaliter Officiu hoc Principum est Apostolorum Petri & Pauli, à quibus ad alios Apostolos translatum fuit: vel Apostolorum Chorum ita esse vnum, vt qui vnus celebrat Festum, non excludat alios. vnde & in Missa Præfatio de Apostolis eos omnes vnà semper complectitur, & concelebrat. Amalar. lib. 4. c. 35. indicat, Officiu hoc esse antiquissimu. Pius V. ab eo Officio, quod erat in Breu. 1550. nihil ferè recessit, nisi quòd vnicu Inuitatorium firmavit; erat enim geminum, alterum æstiuum, alterum hiemale. Deceuit Lectiones de Scriptura iuxta antiquam regulam Rom. ex Radulph. Propos. 11. addidit alias Lectiones pro Apostolis, ad celebrandas fortè eorundem Octauas, vel minora eorum Festa, quæ alicubi occurrunt: ademit Responsorium nonum, quod ampliùs non dicitur, & mutauit in melius Capitulum horæ Sextæ.

3. Dices: Superfluu est illud Euangeliu, *Hoc est præceptum meum*, cum sua Homilia in tertio Nocturno: nam cuiusvis Apostoli Festu habet propriu Euangeliu & Homi-

liam. Præterè Euangeliu, *Hoc est præceptum meum*, deseruit nunc Vigilijs Apostolorum; ergo collocandum in eodem quidem Communi, sed ante Orationem communem de Vigilia. Sed hæc argumenta sub Pio V. nulla erant; quia in Festo sancti Barnabæ legebatur Euangeliu, *Hoc est præceptum*: cuius Homilia idè debuit collocari in tertio Nocturno. Quid igitur sub Clemente VIII. dicendum erit? Cùm singula Communia suu habeant in tertio Nocturno Euangeliu cum Homilia, in prima recognitione Breuiarij nulla visa fuit mutandi loci ratio; imò accidere potest alicubi, quòd fiat aliquod Festu Apostolorum non principale, in quo, ad differentiam Festi principalis, legi poterit Euangeliu positu in Communi: quaretem de causa additu fuit, vt inuimus, à Pio V. aliud Euangeliu, *Ecce nos reliquimus omnia*. quod Abbatu Communis reseruari poterat. Tandem in postrema Breuiarij recognitione repositu est illud, & optimè, sub titulo Vigil. Apostolorum; & in 3. Nocturno aliud: *Ecce nos reliquimus omnia*.

4. In tertio Nocturno frequenter auditur *Alleluia*: & rationem affert Amalarus de Ord. Antiph. capite 59. quia extiterunt primi, qui, viso Domino resuscitato, gauisi sunt, nempe in tertio statu naturæ humanæ post legem, tempore vberioris gratiæ.

5. In secundis Vesperis dicuntur Antiphonæ aliæ à primis Vesperis & Laudibus, ad maiorem scilicet solemnitatem, & ad declarandam eorundem propinquitatem maiorem cum Christo, in cuius Festis fit hæc additio Antiphonarum, & Multiplicatio.

Dixi.

Diximus etiam *Secl. 5. cap. 7. num. 4. pag. 74.* Antiphonas significare charitatem, quæ refulsit in Apostolis super alios, ut merito abundare debeat Antiphonis eorum Officium, & nonis. *Charitas Christi urget nos,* aiebat Paulus aliorum nomine. In Natiuitate S. Ioannis Baptistæ idem fieri non nego; imò & inde fieri puto, quia missus à Deo, id est Apostolus, ipse quoque fuit Christo carne propinquior & mente. In Festo quoque plurimorum Martyrum idem fit; quia *maiozem charitatem nemo habet, quam,* &c. & ubi plures coluntur Martyres simul, multiplicata charitas per Antiphonas plures indicari debet, quod anticipatè monnimus hoc loco, ne idem repetamus infra.

6 Lectiones pro Euangelistis in primo Nocturno addidit Pius V. congruentissimas; reliquæ erant in vsu. Sed Lectiones 3. Nocturni cum Euangelio de missione binorù Discipulorum in duobus Festis leguntur, Marci nimirum & Lucæ; qui quasi bini scriptores mittuntur ad messem.

7 Tempore Paschali æquum erat, ut Apostolis, qui virtute magna reddebant testimonium Iesu Christi, claretur Officium lætitiæ plenum; quibus & promiserat Christus gaudium plenum. Durandus indicat mutationem hanc Officij *libro 7. cap. 45.* Pius V. diuisit Hymnum in duas partes, ita ut altera in Laudibus cantari queat cum varietate; ordinauit melius Responsoria, restituit primo, quod reiectum fuerat, citatum à Durando *supra.* De vna Antiphona cum tribus Psalmis, vide *Secl. 5. cap. 7. num. 5. pag. 74.*

De Communi Martyrum.

C A P. I I.

1 **M**artyrum Festa antiquissima sunt, Clemente teste *lib. 8. Apostol. Constit. cap. 39.* & vidisti in *Sectione precedenti.*

2. Alij sunt Martyres Pontifices, alij non Pontifices; & vtrisque datur Officium commune, excepta Oratione, & Lectionibus primi Nocturni, *A Mileto:* quæ leguntur tantum in Festo Martyris Pontificis, cui congruit ea narratio de Paulo recedente ab ouibus. Itaque in Festo Mart. non Pontificis leguntur aliæ, quæ habentur in Communi plurimorum Martyrum, *de Epist. ad Rom.*

3. Lectiones 2. & 3. Nocturni plures sunt in Communi posite, tum ad varietatem, præsertim infra Octauas; tum ad proprietatem, quia in Missali diuersa Festa diuersa habent Euangelia.

4. Dices: Quid agendum, quando in Missa legitur Euangelium, cuius Homil. nulla habetur in Communi: quomodo concordabitur eo casu Officium cum Missa? Respōd. Legenda erit Homilia, quæ fortè in Proprio Sanctorum habetur; ut Homilia super Euangeliū, *Nihil opertum,* &c. quæ habetur in Festo S. Polycarpi. Quod si non habeatur in Breuiario, veluti super Euangelium, *Nolite arbitrari,* vel, *Qui vos audit, me audit,* & similia; recurre ad Octauarium Romanum, in quo habentur Homiliæ de quocumque Euangelio quod habetur in Missali: si Octauario careas, lege in Officio Homilia Euangelij, quam habes in Communi; & in Missa deinde idem Euangelium leges, iuxta Rubricam quæ in Missali habetur post primam Missam

Z de

de Communi vnius Martyris Pontificis; in qua conceditur vsus Euangeliorum quæ in eodem Communi assignata sunt, ita vt liberū sit legere in Missa quodcumque Euangelium, de eodem tamen Communi sumptum.

5 Responsorium proprium post nonam Lectionem positiū pro Festo quinque sanctorum Martyrum Pontificū, *Domine prænensisti*, non est, vt putant aliqui, ad excellentiā; sed ad vitandum mendacium in eo Responsorio futurum, si in eorum Festis recitaretur, *Hic est vere martyr, qui sanguinem fudit*: cū ij perierint quidem, sed non effuso sanguine, vt ex eorumdem historijs patet, Marcelli, Ioannis, Siluerij, Pontiani, & Martini. Consule Lectiones eorum in proprijs Festis. Adde ijs, ob eandem causam Festa nouem Lectionum S. Felicis in Pincis, & S. Melchiadis Papæ, vbi celebrantur. Hac eadem de causa voluissent aliqui in prædictis Festis mutari Versum in Hymno Vesperarum, *Fundensque pro te sanguinem*; sed Poëtis idem est ac fundens vitam, quæ est in sanguine.

6 Totum Officium de Communi vnius Martyris, quo nunc vtimur, habetur in Breu. M. S. & 1550. Durandus indicat eadem Responsoria lib. 7. cap. 45. Pius V. reformauit Lectiones tantum.

7 Commune plurimorum Martyrum idem est, quod in antiquis Breu. M. S. & 1550. Pius V. decreuit primas Lectiones de Scriptura, mutauit alias in aptiores.

8 De fine Hymni, qui dicitur post Inuitatoriū (etenim proprius finis est) diximus, numquam eum mutari, *Sectione 5. cap. 6. num. 13. pag. 73.*

9 Responsorium post nonam Lectionem pro fratribus Martyribus,

Hac est vera fraternitas, non dicitur vniquam, nisi verè ij sint fratres secundum carnem. Quod si cum fratribus carnalibus celebrentur alij non fratres in eodem Festo, non dicitur, quod nota in Festo sanctorum Placidi & sociorum: quamuis enim in ijs duofratre & soror simul obierint, aliorum non fratrum causa illud omittitur. Neque dicas, in Breuiario non adnotatum fuisse dictum Responsorium in Festo sanctorum Placidi & sociorum; quia vnicam Lectionem habent, quod illud positum fuisset, si duas, vt in Festo sanctorum Gerualij & Protasij, Primi & Feliciani: nam in Festis SS. Faustini & Iouitæ, Marci & Marcelliani, quæ vnicam Lectionem habent, ante eandem notatum est idem Responsorium, *Hac est vera fraternitas*, in editione Breuiarij Vaticana 1608. præcedentibus editionibus emendatore.

Obiecerunt aliqui, quod in Missa sanctorum Nerei, & Achillei, Domitilla atque Pancratij dicitur post Epistolam, *Hac est vera fraternitas*; & tamen certum est, eos omnes nō esse fratres secundum carnem. At non valet illatio à Missali ad Breuiarium: & præterea Missa illa erat antiquitus de duobus fratribus Nereo & Achilleo; Pancratius habebat Missam propriam; Domitilla addita est à Clemente VIII. qui recognouit corrigenda, non mutauit congruentia, & quæ rationi potiori conlona forent. Potissimum verò fit eo die Festum de Sanctis fratribus, vt ex Euangelio & eiusdem Homilia constat.

Dices adhuc: Symphorosa mater est, & cum filijs habet hoc idem Responsorium. At Festum hoc in rigore est tantummodò filiorum, & fratrum, qui die 18. Iulij obierunt; mater autem

tem pridie, vt patet aperte in Lectione tertia illius Festi.

10 Inter vtrumque Commune vnus & plarium Martyrum rectè collocatum est aliud Commune Martyrum tempore Paschali, vt esset Commune vtriusque: ratio verò, cur Martyribus Officium Paschale tribuatur, à S. Ambrosio affertur in *Sermone qui in eodem Officio legitur: Dignum est, & congruum, &c.*

11 Pius V. nihil mutauit, nisi primas Lectiones & secundas sancti Ambrosij, & S. Cypriani; addiditque Homiliam ad aliud Euangelium Paschale, *Ego sum vitis, vos palmites*, pro varietate Euangeliorum in Missa legendorum, vt Officium deinde concordet cum Missa.

12 Hymnus, *Rex gloriose Martyrum*, dicitur etiam in Vesperis, omisso illo, *Sanctorum meritis inclita gaudia* (qui alioquin non discordaret à gaudijs Paschalibus); tum, vt cantari possit cantu Hymnorù Paschalium; tum, vt possit mutari finis Hymni more Paschali. quod est peculiare in Officio Martyrum, non autem Confessorum, in quo dicitur *Iste Confessor*, metri diuersi, ob rationem à S. Ambrosio allatam supra num. 10.

13 De Antiphona vna & tribus Psalmis in vnoquoque Nocturno, diximus *Secl. 5. cap. 7. num. 5. pag. 74.*

14 Quæ desunt in Cómuni Paschali, sumi debet ex Communi extra tempus Paschale, ait Rubrica; sed intellige, quoad Lectiones tantum primi Nocturni: nam in secundo non bene conueniunt aliæ, quæ leguntur extra tempus Paschale; nisi infra Octauam, ad varietatem, vt dicitur in Octuario Romano *infra Octau. Martyrum temporis Paschalis post quartam diem.*

De Communi Confessorum.

CAP. III.

1 **C**ommune Confessorù Pontificum est idem quod in Breu. M. S. & 1550. paucis exceptis: nam Pius V. legi iussit de Scriptura in 1. Nocturno. addiditque alias ad calcem pro Octaua, vel ad varietatem in Festis; è quibus primæ illæ, *Laudemus viros gloriosos*, deleruiere possunt in Officio plarium Confessorum simul, si alicubi occurrant.

2 Pro Summis Pontificibus Confessoribus vnica est differentia ab alijs in Antiphona ad *Magnificat* in secundis Vesperis, qua vtimur in Cathedra sancti Petri, in qua sederunt successores eiusdem: *Dum esset Summus Pontifex, &c.*

3 Pro Doctoribus extat Antiphona propria in vtriusque Vesperis ad *Magnificat*, *O Doctor optime*; quæ habetur in Breu. M. S. & 1550. Pius V. addidit Lect. 1. Noct. & 2. mutauit Lectiones 3. vt pro Homilia sancti Hieronymi legatur ea quæ est sancti Augustini. Clemens VIII. adiecit octauum Responsorium, *In medio Ecclesie, &c.*

4 Commune Confessorum non Pontificum est idem vt in antiquis Breu. mutauit Pius V. Lect. 1. Noct. vt essent de Scriptura, & secundi Noct. in magè proprias, ex Io. Chrysof. alias adiecit de more, ad varietatem in Festis, vel pro Octaua. Oratio *Adesto* habetur in Sacramentario Gregoriano.

5 Quando fit Festum plarium Confessorum, siue Pontificum siue non Pontificum, datur facultas mutandi verba tum in Oratione, tum in Sermonibus, vt sonent numerum pluralem;

lem; verbi gratia, *Ad sanctorum ac beatissimorum Patrum nostrorum N. N. quorum, &c. Beatorum N. & N. dies, quorum festiuitatem celebramus.* non tamen in Sermone sancti Gregorij ex libro Moraliū, *Deridetur iusti simplicitas*; quia non est propriè Sermo de Sancto, sed tractatus & expositio libri Iob. In Antiphonis, Responsorijs, Hymnis, & Homilijs nulla fit mutatio, licet non quadrent pluribus; quia nimia esset mutatio, & perdifficilis, vt congruat in omnibus.

6 Tempore Paschali additur *Alleluia*, vbi scilicet nō habetur, vt in Breuiar. M. S. & 1550. & ad Responsorija breuiā Horarū duplicantur. In Inuitatorio repetitur, vt aliās, *Venite adoremus, alleluia*: quod in Apostolis etiam, & in sequentibus obserua, contra eos, qui putant reperendum esse tantū *Alleluia*, vt in Inuitatorio Martyrum tempore Paschali. Tres Psalmi dicuntur sub vna Antiphona, etiam post Ascensionem Domini. quæ & obserua in sequentibus Communibus Virginum, mulierum Sanctarū, & Dedicationis Ecclesiæ. Causam mysticā habes *Sect. 5. cap. 7. num. 5. pag. 74.*

7 In translationum Festis, & quando Officia Confessorū transferuntur in aliam diem, vt in Rubricis, mutatur Versus in Hymno, *Iste confessor*, vt in Breuiario Urbani VIII. iussu recognito, ne mendacium dicatur, quod eo die obierint. In Hymno Laudum Confessorū non Pontificum videbatur etiam mutandus ille Versus, *Dies resulsit lumine, quo Sanctus, &c.* sed non mutatur, quia non dicimus, *Hic dies*, præcisè in quo fit Officiū. Contingit etiam transferri Officiū à die obitus in immediatè sequentem diem, pu-

ta à Dominica in Feriam secundam, & eo casu in primis Vesperis non est mutandus prædictus Versus, quia verè eo die obiit. Infra Octauam verò dicitur vt in Festo; quia, vt sæpè dixi, tota Octaua est velut vnus idemque dies: Octaua scilicet Festi, non autem Octaua dierum mensis, intra quam translatum Festum contingit celebrari, quod benè nota.

*De Communi Virginum
& non Virginum.*

C A P. I V.

DAntur Virgines tantū, Virgines, & Martyres; Martyres non Virgines; nec Martyres, nec Virgines. Et licet Officiū sit commune his omnibus in multis, tamen aliqua, vt decet, ea habent propria.

2 Virgines igitur non Martyres habent Orationem propriam, Hymnum post Inuitatorium, primum Responsorium, & Capitulum Nonæ. Hymnum & Capitulum à Clemente VIII. primum Responf. à Pio V. qui & addidit Lectiones de Scriptura in 1. Noctur. & alias pro 2. Nocturno ex Ambrosio.

3 Virgines & Martyres habent, præter Orationem, Hymnum post Inuitatorium, primum à Pio V. Responsorium, Lectiones primi Nocturni, *Confitebor tibi, &c.* ab eodem Pio V. qui addidit sequentes alias Lectiones, ad varietatem in Festis, vel ad Octauam.

4 Martyres tantū, non Virgines, habent Commune distinctum à superiore; tum primas Lectiones à Pio V. *Confitebor*; in reliquis concordat Officiū cum Breu. M. S. & 1550. Le-

Lectiones secundi Nocturni pro Mart. non vidua additæ sunt ab Vrbanõ VIII.

5 Sanctæ mulieres, nec Virgines, nec Martyres, idem habent Officium cum præcedentibus non Virginibus; sed à Pio V. habent Capitula Horarum, *Mulierem fortem*, &c. tum Lectiones secundi Nocturni ex S. Ambrosio. Additus est à Clemente VIII. Hymnus in Vesp. *Fortè virili pectore*, cum Antiph. ad *Magnificat* aptiore, tum in primis tum in secundis Vesp. addidit aliã ad Laudes Vrbanus VIII. Mirantur non pauci, quod in Officio dicatur adhuc, *Veni sponsa Christi*, nimirum in 3. Nocturno: sed ea spontè retenta est, recitanda noctu, ne sancta mulier, non virgo, reiecta videatur à nuptijs Christi spiritualibus, quibus & ipsa gaudet occultiore modo.

6 Si fuerint plures, nihil mutatur, præter Orationem; & si plures sint Virgines, habent propriam Antiphonam ad utrasque Vesperas & Laudes pro Canticis Euangelicis: *Prudentes Virgines*, &c.

7 Oratio, *Deus, qui inter cetera potentia tue*, &c. habetur in Sacram. Greg. item ibid. *Indulgentiam nobis Domine*, &c. quæ in concursu, seu in occurſu duarum Virginum, seu Sanctarum mulierum, poterit dici ad varietatem, tacitis titulis *Virginis & Martyris*.

De Communi Dedicacionis
Ecclesie.

C A P. V.

Ecclesie materiali duo accidunt in ordine ad Horas Canonicas, nimirum Titulus, & Dedicatio; quæ differunt, & conueniunt in multis.

Titulus Ecclesie est, à quo denominatur Ecclesia, puta S. Saluatoris, sancti Bartholomæi, & similibus: antiquitus enim Ecclesie in Vrbe per Titulos distinguebantur. qua de re Baron. in *Not. Martyrol. 26. Iulij festus*. Hoc loco breuiter accipe, Lector, Titulum, & Ecclesiam esse idem; eò quod in loco Ecclesie construendæ figebatur Crux in Titulum, Ord. Rom. *cap. de Edif. Ecclesia*. Romæ item, ex antiqua loquendi consuetudine, non omnis Ecclesia Titulus dicebatur, sed tantum insigniores Ecclesie, quibus præficerentur Cardinales; vnde Titulus Pastoris dicta est Ecclesia sanctæ Pudencianæ, in *Martyrol. 20. Iulij*, & Titulus Eudoxiæ Ecclesia sancti Petri ad Vincula. Euaristus autem diuisit in Vrbe Titulos Presbyteris, hoc est, multiplicauit Ecclesias, quæ dictæ sunt Tituli, accepta nomenclatura à rebus fiscalibus. Tituli namque impositione rem sibi Fiscus vendicabat, & Principi consecrabat: & erant hi Tituli vela quædam, quæ regiam representabant potestatem cum imagine vel nomine Imperatoris; cortinæ regie, apud Ambr. *Epistola ad Marcellinam*. quamquam notabantur etiam litteris, ex August. in *Psalm. 21. Exposit. 2.* quos Titulos vetuit imponi Ecclesiasticis rebus S. Gregorius libro 5. *Epistola 44.* qui optimè norat Titulos ecclesiasticos diuersos esse à fiscalibus: hi ergo vela erant, illi verò signum Crucis. Præterea Ecclesia dicta est Titulus; quia, qui eidem adscriberetur Presbyter, ab ea nomen Titulumque accipiebat, vt eius loci diceretur Presbyter (quod & hodie) inter Cardinales. Fufius hæc idem Baron. *Tom. 2. Annalium. anno 112.* Titularis ergo Ecclesie

clesiæ est ille Sanctus, à quo Titulus seu Ecclesia denominationem habet.

2 Dedicatio verò Ecclesiæ est ipsa-mer cōsecratio facta ab Episcopo, vt in Pontificali, quæ ita recolitur quotānis, vt natalis dicatur dies, ex sancto Leone *Sermone de Machabæis*, dedicati templi, Bellarm. *de Cultu Sanctorum lib. 3. cap. 5.* De more antiquo fuit introducta, ex Eusebio *lib. 9. Histor. cap. 10.* Festum autem Dedicacionis dignius est quàm Sancti Patroni loci, seu Titularis Ecclesiæ, vt probauimus *Sectione 3. cap. 8. num. 7. pag. 29.*

3 Conueniunt in his. Sunt enim primæ classis; habent Octauam, celebrari possunt infra Octauam Epiphaniæ; item in Dominicis secundæ classis: in eisdem, si Vigilia occurrat, nihil fit de ea, nec etiam in Laudibus. Habent primas Vesperas integras, etiam in secundis Vesperis diei Octauæ Epiphaniæ, Paschæ, Ascensionis, & Corporis Christi, cum alijs priuilegijs Festorum primæ classis. Sed iam dicamus de sola Dedicacione.

4 Si contingat dedicari Ecclesiam in aliquo Festo ex solemnioribus, ne quotannis concurrentia duo Festa se inuicem impediunt, potest Consecrator decernere alium diem ad celebrandū anniuersariam Dedicacionem Ecclesiæ; puta, vel diem Dominicū proximiorē, vel alium ad eodē commodum, vt possint Octauæ celebrari liberius, & populus, præsertim rusticus, maiori frequentia colere Festum possit. Translationem verò eiusmodi à Consecratore posse fieri ex iusta causa, decreuit sacra Congregatio Rituum *die 19. Februarij 1585.* vt refert Paulus Prasæcius *in sua Præxi parti. 1. cap. 5. n. 8. §. Diem.* & Congregatio item Cardinalium super negotia Episcoporum, respondens

hac de re Episcopo Bissinen. *die 14. Februarij eiusdem anni, citato Spec. Conf. 4. par. 3. Rubr. 52.* Extra actum verò Consecrationis non potest amplius mutari Festum, inconsulta sancta Sede Apostolica: quæ *16. Octobris 1604.* iussit fieri de Dedicacione Ecclesiæ in ipsamet die Natiuitatis beatæ Virginis, in qua accidit Consecratio; & duas potius cātari Missas de duobus Festis, seruata in reliquis Rubrica de Concurrentia Octauarum.

5 Præter propriæ Ecclesiæ Dedicacionem, celebrari quoque debet anniuersaria Dedicatio Ecclesiæ Cathedralis; in ciuitate quidem cum Octaua, in Diœcesi sine Octaua, ex Decreto sacre Rituum Congregationis *2. Maij 1619.* erit tamen in Diœcesi quoque primæ classis Festum, instar eorum quæ transferuntur ultra Octauam, & sine Octaua celebrantur; vel vt Festum Patroni loci, quod celebrari debet à Regularibus, qui tamen non tenentur ad Octauam celebrandam. Neque tenentur iisdem ad hoc Festum Dedicacionis Ecclesiæ Cathedralis, nisi ex quadam congruentia, & præsertim, si populare sit Festum, non Cleri tantum: ob rationem allatam supra, cum de Patrono loci ageremus. Quod si concurrant, seu occurrant Dedicacionum Festa, vel Octauæ, pro varietate Orationum, sumi ea poterit, quæ assignata est ipsi diei Dedicacionis: quod additum fuit Rubricæ in postrema Breuiarij recognitione.

6 Occurrentibus autem Dedicacione propriæ, & Dedicacione Cathedralis Ecclesiæ, eodem die, quænam erit celebranda? Rota Rom. *Decis. 16. num. 1. & per totum in recentior. par. 1.* definit, præferendam esse Dedicacionem propriæ Ecclesiæ: Quare de hac fiet

fiet Officium infra Octauam cum commem. Octauæ Dedic. Cathedralis, translatio Festo altero in primam diem non impeditam. Neque dixerim, esse communia priuilegia hisce duabus Dedicacionibus, quæ Dedicacioni propriæ Ecclesie data sunt, nisi nouo Decreto fiant communia, puta, si occurrant infra Octauam Epiphania.

7 Officium Dedicacionis est Duplex maius apud Durand. *lib. 7. cap. 1.* cum Octaua, *ibidem*: ubi & indicat Officium, quo nunc utimur, *cap. 48.* Psalmos notans resonantes portas, atria, & ædificia. Concordamus cum Breu. M. S. & edito 1550. quod est uicinius Concil. Trident. & Pio V. restituenti Breuiarium Romanum: neque Pius mutauit, nisi de more suo Lectiões primi Nocturni, ut essent de Scriptura, iuxta Regulam antiquam Romanam, ex Radulpho *Propos. 11.* addiditque Lectiões varias pro tota Octaua, & Orationem propriam pro ipso die Dedicacionis. Atque ex hac Octaua, quam non habent alia Sanctorum Communia, cum Lectiõibus unicuique diei assignatis, colligitur eiusdem Festi excellentia & dignitas super alias Octauas Sanctorum, quæ celebrantur cum Lectiõibus de Communi sumptis. De Antiphona & Psalmo, *Qui habitat*, in 3. Nocturno, uide quæ diximus *Sect. 5. c. 7. n. 12. pag. 75.* Contra regulam communem Breuiarij, Responsorium breue ad Sextam non sumitur à secundo Versu Nocturnorum Matutini; quia hic Versus non potest diuidi in prima sui parte ut alij Versus, & ideo uice illius dicitur, *Locus iste*, &c. Habes alia de Dedicat. Eccl. in primo Tomo *pag. 293.*

De Officio B. Mariæ in Sabbato.

C A P. VI.

1 **S**abbatum dicatum esse B. Virgini, constat, & docuimus Tomo primo *pag. 7.* meminitque huius ritus Microlog. *cap. 60.* & Urbanus II. contemporaneus Micrologo in Concilio Claramont. anno 1096. Officium in Sabbato beatæ Virgini Decreto suo destinauit, Radulph. *Propos. 20.* Non est ergo uotiuum, ut aliqui scripserunt, sed præceptiuum, quod habet originem improprie à uoto Ecclesie, si uotiuum contendas esse.

2 Ritus Officij est ad modum Festi Simplicis, quod optabat Radulph. *ibidem*: nec tamen apparet, quo ritu tunc temporis Officium fieret de beata Virgine hac die; sed neque reperitur Officium hoc in Sabbato in Breu. M. S. Et fortasse id causæ fuit; quia ante Pium V. tenebatur Clerus ad recitationem quotidianam Officij parui beatæ Mariæ, ynà cum Officio Domini: quam obligationem abrogauit Pius in Bulla ante Breuiarium posita.

3 Quare totum hoc Officium cum Lectiõibus sanctorum Patrum singulo mense pro uarietate legendis, iussu Pij V. fuit compositum, & editum. Clemens VIII. illud recognouit, mutata tantum Lectiõne pro mente Aprilis, quæ erat sancti Epiphanijs, nunc uerò S. Hieronymi.

4 Fit autem in omnibus Sabbatis non impeditis Officio quoad ritum digniori; quale est etiam Ferie maioris, aut Dominicæ anticipatæ, quæ scilicet suum non habet locum, ut diximus *Sect. 3. c. 5. num. 9. pag. 25.* quam quidam nimis pij erga B. Virginem anticipare uellent in alia Fera, nimium amantes sui, ne Sabbati Officium reci-

tent

tent feriale cum Nocturno, & Laudibus prolixioribus. Festum Simplex cedit huic Officio Simpliciter de beata Virgine ratione dignitatis eiusdem in pari ritu; & de Festo Simpliciter fit tantum commemoratio.

5 Et idem ad modum Festi Simpliciter Officium hoc incipit in Vesperis Ferialibus sextæ; vel à Capitulo, si ille dies ferialis est; vel per commemoracionem, si eo die Festum est nouem Lectionum. In Completorio Ferialibus sextæ, quamuis sit de Festo nouem Lectionum, in fine tamen Hymni ius habet B. Virgo, vt dicatur,

Iesu, tibi fit gloria,

Qui natus es de Virgine;

nisi Festum sit Transfigurationis Domini, quod habet proprium finem omnibus Hymnis illius diei destinatum, & Festum est Domini.

6 Quod si Feria sexta fuerit Festum eiusdem beate Virginis, in secundis Vesperis omittitur commemoratio Officij in Sabbato; quia non conuenit, vt de eadem fiant Vesperæ & commemoratio. Casus accidere potest in Purificationis Festo, quod celebratur Feria 6. seu in die Octaua, quæ fit alicubi, eiusdem Purificationis; præterea nullus: & hac eadem de causa, inter Suffragia Sanctorum communia, nihil in hoc Officio dicitur pro Suffragio, seu commemoracione beate Mariæ, nec in primis Vesperis, nec in Laudibus. Ad Notam finis est huius Officij, sicuti Festorum Simpliciter.

7 In Nocturno Sabbati omittitur Psalmus *Iubilare*, pro quo dicitur Psal-

mus è Laudibus Sabbati, *Bonum est* tum, ne ille bis dicatur, in Matutino, & Laudibus, quæ constituunt, vt supra diximus, vnam Horam; tum, de hic per Hebdomadam omittatur. & ideo fit commutatio.

8 Pro varietate temporum addita sunt alia Antiphonæ, cum Oracionibus pro tempore, post Natiuitatem, vsque ad Purificationem, quæ sumptæ sunt ex Officio paruo B. Virginis, tum alia ad *Magnificat* & *Benedictus*, pro tempore Paschali; quo & additur *Abluia* Inuitatorio, Antiphonis, Responsorij, & Versibus.

9 Lectio assignata Martio eo anno tantum legitur, quo Pascha celebratur die 20. vel 21. & ultra, mensis Aprilis; vt videre est in Tabulis nostri Ordinis perpetui à Tabula 30. vsque ad 35.

10 Ea item lectio assignata mensi Decembri non legitur vquam, nisi quando Dominica prima Aduentus incidit in diem 2. Decembris: reliquæ sæpius leguntur.

11 Quæres, An superflua illa Parenthesis in Rubricis generalibus tit. 8. num. 2. vbi de hoc Officio: *In Semiduplicibus (quando eius Officium paruum non dicitur) fit eius consueta commemoratio per annum.* nam in Semiduplicibus non dicitur Officium paruum de beata Virgine. Sed explicat illud *quando*, id est, quo die. Vel indicat Parenthesis, alicubi dici Officium paruum de beata Virgine, etiam in Semiduplicibus, ob consuetudinem, de qua Sect. sequenti cap. 1. num. 6.